

SZEGEDI ÍTÉLŐTÁBLA
Pf.II.20.001/2014/5.szám

A Szegedi Ítéltábla a **(pártfogó ügyvéd neve)** pártfogó ügyvéd által képviselt felperesnek - a dr. Szabó István Tamás Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Szabó István Tamás) által képviselt alperes ellen szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt indított perében a Szegedi Törvényszék 2013. október 8. napján kelt 23.P.22.488/2012/23. számú ítélete ellen a felperes részéről 24., míg az alperes részéről 25. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés alapján lefolytatott másodfokú eljárásban meghozta a következő

Í T É L E T E T :

Az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, megfellebbezett rendelkezéseit részben, az alábbiak szerint megváltoztatja.

Mellőzi az elsőfokú ítéletben megjelölt kölcsönszerződések IV.6. pontja érvénytelenségének megállapítását.

Megállapítja, hogy érvénytelenek a fenti kölcsönszerződések

- eladási és vételi árfolyam alkalmazására vonatkozó rendelkezései, valamint
- VI.2. pontjának első, második és kilencedik alpontjai.

Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 34 000 (harmincnégyezer) Ft másodfokú perköltséget.

A felperest a másodfokú eljárásban képviselő **(pártfogó ügyvéd neve)** pártfogó ügyvéd díját 50%-ban az alperes köteles viselni, míg további 50 %-ban az állam viseli.

A feljegyzett 48 000 (negyvennyolcezer) Ft másodfokú eljárási illetékből az alperes köteles megfizetni az állami adóhatóság külön felhívására a Magyar Államnak 24 000 (huszonnégyezer) Ft-ot. A fennmaradó 24 000 (huszonnégyezer) Ft fellebbezési eljárási illeték az állam terhére marad.

Az ítélet ellen fellebbezésnek helye nincs.

I N D O K O L Á S

A peres felek 2007. augusztus 24-én „Kölcsönszerződés CHF alapú szabad felhasználású jelzáloghitelre 6 hónapos kamatperiódussal” elnevezésű szerződést kötöttek. A szerződés

I.1. pontja szerint az alperes 19 372 svájci frank összegű kölcsön nyújtását vállalta az alperes részére azzal, hogy a szerződés II.2. pontjában meghatározott folyósítási feltételek felperes általi maradéktalan teljesítése esetén a kölcsön összegét a felperes forint vagy devizaszámlájára utalja át (II.1. pont). Az alperes a kölcsön svájci frankban meghatározott összegét a Hirdetményében közzétett, a folyósítás napján érvényes számlakonverziós deviza vételi árfolyamon átszámította forintra, s forintban folyósította azt a felperes részére. A felek a szerződés III.2. pontjában rögzítették, hogy a felperes a kölcsön összege után kamatot köteles fizetni, a III.3. pont értelmében a kamatláb induló mértékét - tájékoztató jelleggel - évi 5,99 %-ban határozták meg azzal, hogy a kölcsön éves kamatlába 6 hónapos kamatperiódusonként változó. A III.4. pontban az alperes javára egyoldalú szerződésmódosítási jogot kötöttek ki az ügyleti és a késedelmi kamatra vonatkozóan arra az esetre, ha „jogszabályváltozás, a bankközi hitelkamatok, a jegybanki alapkamat, az állampapírok-, illetve a pénzpiaci kamatok és hozamok alakulásának változása, az infláció mértékének, a fogyasztási árindex, a bank forrás- illetve hitelszámlavezetési költségeinek változása, a hitelintézetek prudens működésére vonatkozó törvényi szabályok, valamint likviditási, jövedelmezőségi és eszközforrás-menedzselési, jogszabályi vagy egyéb előírások ezt szükségessé teszik.”

A kölcsön és kamatai visszafizetését illetően a felek abban állapodtak meg, hogy a felperes havonta köteles fizetni a kamatokat, amelyek összege a kamatperióduson belül változatlan, azonban a napi kamatszámításra tekintettel az adott törlesztési esedékességi hónap napjai számának függvényében változik. Induló mértékét - tájékoztató jelleggel - 98,55 CHF-ben határozták meg. Rögzítették továbbá, hogy a felperesnek svájci frankban kell teljesítenie a fizetési kötelezettségeit, más pénznemben való teljesítés esetén az alperes az általa az esedékesség napján alkalmazott, a bank hirdetményében hivatkozott számlakonverziós deviza eladási árfolyamon kiszámított svájci frank összeget fordít az éppen esedékessé vált kötelezettség teljesítésére (IV.2. pont). A kölcsön tőkerészének visszafizetésére a 240 hónapos futamidő ellenére a felek mindössze három időpontot és három részösszeget jelöltek meg (IV.4. pont), ugyanakkor megegyeztek abban, hogy a felperes életbiztosítási szerződést köt, annak alapján a biztosító számlájára való átutalással teljesít havonta meghatározott összegeket, s ily módon gyűjti össze a tőketörlesztéshez szükséges összegeket, amelyeket a biztosító fog átutalni az alperes, mint a biztosítási szerződés kedvezményezettje javára a kölcsönszerződésben megjelölt törlesztési időpontokban (IV.6. pont).

A kölcsönszerződés III.1. pontjában a felek a teljes hiteldíjmutató mértékét évi 6,77 %-ban határozták meg, a IV.7. pontban pedig a késedelmi kamatról rendelkeztek.

A III.5. pont szerint a felperes a folyósított kölcsönösszeg után 1,5 % mértékű, de maximum a hirdetményben megjelölt összegű folyósítási jutalék megfizetését vállalta, a IV.5. pont pedig annak konkrét összegét (290,58 CHF) is feltüntette.

A kölcsönszerződés VI. pontjában a felek az alperest megillető azonnali hatályú felmondás jogát szabályozták akként, hogy a VI.1. pontban annyit rögzítettek, az alperes az adós, vagy a készfizető kezes súlyos szerződésszegése esetén élhet ezzel a jogosultsággal, míg a VI.2. pontban kilenc alpontban részletezték, mit tekintenek súlyos szerződésszegésnek.

Pf.II.20.001/2014/5.szám

A kölcsönszerződés megkötésével egyidejűleg a felek a kölcsön és járulécai biztosítására zálogjogot alapítottak a felperes **(település neve), (ingatlan címe)** sz. alatti ingatlanára, és ugyanezen a napon a felperes **(közjegyző neve, település neve)** közjegyző előtt kijelentette, kötelezi magát a kölcsönszerződésből eredő valamennyi kötelezettségének szerződésszerű teljesítésére. Ezt a nyilatkozatát, valamint a kölcsön- és a jelzálogszerződés rendelkezéseit a közjegyző közokiratba foglalta.

A peres felek 2007. október 5.napján újabb kölcsönszerződést kötöttek, amelyben a kölcsön összegét 13 453 svájci frankban határozták meg. Egyebekben e szerződés feltételei mindenben megegyeznek az előző kölcsönszerződésben foglaltakkal. A felperes ezen szerződésből eredő fizetési kötelezettségeinek biztosítására a felek ugyancsak jelzálogjogot alapítottak a felperes fent megjelölt ingatlanára, és úgyszintén közjegyzői okirat került kiállításra a felperes egyoldalú kötelezettségvállaló nyilatkozatáról valamint a kölcsön- és a jelzálogszerződés rendelkezéseiről.

A kölcsönszerződéseket az alperes 2009. augusztus 18. napjával felmondta.

A felperes módosított keresetében a perbeli kölcsön- és jelzálogszerződések érvénytelenségének megállapítását kérte azok alaki hibájára figyelemmel, előadása szerint ugyanis az írásbeli alakhoz kötött szerződéseket tartalmazó okiratokat az alperes és a tanúk már öt megelőzően ellátták aláírásukkal.

Kérte továbbá a két kölcsönszerződés I.1., II.1., III.1-5., IV.2. IV. 5-7., VI.1. pontjai és a VII. fejezet, valamint a két jelzálogszerződés 1. pontja érvénytelenségének megállapítását. Álláspontja szerint ezek a szerződési feltételek az alperes által egyoldalúan meghatározott és egyedileg meg nem tárgyalt tisztességtelen kikötéseket tartalmaznak, nem felelnek meg az arányosság és szimmetria elvének, tartalmuk nem világos és nem érthető, az alperes egyoldalú kamatváltoztatási jogát szabályozó rendelkezések nem objektívek, az alperes saját elhatározásán alapulnak, a fogyasztót ezek kapcsán ellenőrzési jogosultság nem illeti meg.

Az alperes érdemi ellenkérelme a kereset elutasítására irányult. Védekezése szerint a szerződések alaki okból nem tekinthetők érvénytelennek, azok lényeges tartalma ugyanis írásba foglalásra került, azt valamennyi szerződő fél aláírásával ellátta, ezt a felperes kifejezett nyilatkozatával el is ismerte. Az ügy érdemét illetően kifejtette a deviza alapú hitelezés lényegét és reagált az egyes szerződéses pontokat érintő keresetre. A kölcsönszerződések III.4. Pontjával kapcsolatban kiemelte, a szerződésmódosítás ott rögzített feltételei egy átlagos fogyasztó számára is érthetőek, ugyanakkor a kamatemelést a bank számára csak abban az esetben teszik lehetővé, ha azt az ott felsorolt feltételek bekövetkezte szükségessé teszi. E

szükségességre való hivatkozás véleménye szerint kizárja a rendelkezés tisztességtelenségét, hiszen a szerződés már önmagában is tiltja az önkényes kamatemelést. Kifejtette, az ott megfogalmazottak nem sértik az objektivitás és tételesség elvét, átláthatóak, világosak, és a felmondás jogát is biztosítják a fogyasztó számára. Kiemelte, a szerződés VIII.13. pontjában a felperes kifejezetten elismerte a szerződés részét képező - általános szerződési feltételeket tartalmazó - üzletszabályzat és hirdetmény megismerését, a kölcsönszerződést valamennyi oldalon aláírta, így az azokban foglaltak a felperes számára teljes körűen ismertté váltak.

Az elsőfokú bíróság ítéletével megállapította, hogy a peres felek között 2007. augusztus 24. napján és 2007. október 5. napján létrejött kölcsönszerződések III.4. és IV.6. pontjai, továbbá a **(közjegyző nevem, település neve)** közjegyző által 5323.Kjő.651/2007. számon és a 53.023.Kjő.576/2007. számon készített közjegyzői okiratok III.4. és IV.6. pontjai érvénytelenek. Ezt meghaladóan a keresetet elutasította. Megállapította, hogy a pártfogó ügyvédi díj vonatkozásában a felperes 20 %-os arányban pernyertes. Kötelezte a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 40 000 Ft perköltséget, az alperest pedig, hogy fizessen meg az államnak 14 400 Ft eljárási illetéket és a gazdasági hivatal felhívására 480 Ft tanúdíjat. Megállapította, hogy ezt meghaladóan a feljegyzett eljárási illetéket és tanúdíjat az állam viseli. Határozatának indokolása szerint a perbeli kölcsönszerződések fogyasztói szerződések, a jelzálogszerződések pedig azok biztosítékaiként jöttek létre. A kölcsönszerződések alaki érvénytelensége kapcsán osztotta az alperesi ellenkérelemben foglaltakat. Rámutatott, a szerződés az írásba foglalás követelményének eleget tett, a Hpt. ezen felül további megszorítást nem tartalmaz, így nem volt szükséges a Pp. 196. § (1) bekezdés d) pontja szerinti teljes bizonyító erejű magánokirati forma alkalmazása. Az alperes részéről a szerződéseket képviseleti joggal rendelkező személyek írták alá, annak pedig nem volt jelentősége, hogy a tanúk és a szerződő felek egyidejűleg látták-e el a szerződéseket aláírásukkal.

A felperes által kifogásolt egyes szerződési pontok érvénytelensége kapcsán kiemelte, a felperes többszöri felhívás ellenére is csupán általánosságban hivatkozott a Ptk. 209/A. § (2) bekezdésére és a 2/2012. (XII.10.) PK véleményben foglaltakra, nem fejtette ki részletesen, hogy miért tartja az érintett szerződési feltételeket tisztességtelennek. A III.4. és a IV.6. pontok kivételével a keresetet alaptalannak találta, részben elfogadva az alperes védekezésében kifejtetteket, részben azzal az indokkal, hogy egyes támadott szerződési kikötéseket érintően a felperes tisztességtelenségre hivatkozása nem értelmezhető.

Ezzel szemben megállapította a kölcsönszerződések III.4. pontjának tisztességtelenségét, egyfelől az okból, hogy az kizárólag az adósok számára kedvezőtlen változtatás lehetőségéről rendelkezik, az adós számára kedvező változtatás kötelezettségét viszont nem foglalja magában. Az ún. oklistában felsorolt, az egyoldalú módosítás lehetőségét biztosító feltételeket illetően kiemelte, azok oly mértékben általánosan megfogalmazottak, amelyek alapján bármikor, bármilyen mértékű kamatemelési lehetőség biztosított az alperes számára indokolási kötelezettség és az adós valós ellenőrzési lehetősége nélkül, ami nem tekinthető

jóhiszeműnek és tisztességesnek, emellett az alperes számára biztosít egyoldalú előnyöket. Utalt arra, a kamatemeléssel szemben a fogyasztó oldalán nincsenek a szerződés egyoldalú módosítását eredményező eszközök, a felmondási jog gyakorlása pedig nem tekinthető valós alternatívának az alperes által egyoldalúan gyakorolható szerződésmódosítási lehetőségekkel szemben. Ugyancsak tisztességtelennek ítélte a kölcsönszerződések IV.6. pontját, érvelése szerint ugyanis ellentétes a biztosítás jogintézményének céljával e szerződési pontnak az a rendelkezése, amely szerint a biztosítási szerződés alapján felhalmozott biztosítási összeg a kölcsöntartozás tőkeösszegének kiegyenlítésére kerül felhasználásra, lehetetlenné téve ezáltal, hogy az adós szükség esetén azt a fedezetül adott vagyontárgy helyreállítására fordítsa.

Az elsőfokú bíróság ítélete ellen mind a felperes, mind az alperes fellebbezéssel élt.

A felperes fellebbezésében az elsőfokú ítélet részbeni megváltoztatásával a keresetének teljes egészében helyt adó döntés meghozatalát kérte. Kérte továbbá az alperes kötelezését annak közlésére, hogy ez idáig a kölcsönszerződések alapján milyen törlesztések történtek a részéről. Kérte az eredeti állapot helyreállítását, azaz annak megállapítását, hogy a kölcsönszerződések semmis szerződési feltételei a szerződés megkötése időpontjától ránézve kötelezettséget nem eredményeznek. Álláspontja szerint keresetét valamennyi általa támadott szerződési pont tekintetében megindokolta. Kiemelte, kölcsönigénylésének elbírálásakor az alperes a teljesítőképességét nem mérte fel, a kölcsönszerződések megkötése során nem tett eleget a Ptk. 4. § (1) bekezdésében előírt tájékoztatási kötelezettségének, ugyanis nem kellő mértékben hívta fel a figyelmét a svájci frank alapú kölcsön veszélyeire. Kifogásolta, hogy a kölcsönszerződések I.1. pontja szerint az alperes svájci frank összegű kölcsönt nyújtott, ezzel szemben a kölcsön forintban került a számlájára átutalásra, ahogyan a törlesztő részletek teljesítése is forintban történt. Állította, hogy a VIII.14. pontban írtaktól eltérően a kölcsönszerződés mellékletét képező üzletszabályzat és hirdetmény megismerésére nem volt lehetősége a szerződéskötést megelőzően, a módosított üzletszabályzatot pedig nem közölték vele.

A másodfokú tárgyaláson fellebbezését módosítva akként nyilatkozott, hogy a kölcsönszerződések III.2., III.3., IV.5. és IV.7. pontjai érvénytelenségének megállapítását, valamint az eredeti állapot helyreállítását nem kéri. Előadta, az I.1. pontot azért tartja tisztességtelennek, mert az a kölcsön összegét csak svájci frankban tartalmazza, forintban nem jelöli meg azt. Ugyancsak az I.1. pont, valamint a II.1., III.1 és a III.5. pont kapcsán azt kifogásolta, hogy azok nem tartalmazzák, milyen árfolyamon történik a svájci frank forintra történő átszámítása. A VI. pontot illetően keresetét és fellebbezését pontosítva a VI.2. pont 1., 2., 5., 7. és 9. alpontjait jelölte meg olyanként, mint amelyek sértik a tisztesség és a jóhiszeműség követelményeit. A IV.2. pont tisztességtelenségét az alapozza meg álláspontja szerint, hogy az alperes nem vételi, hanem eladási áron számítja át a forintban

törlesztett összegeket svájci frankra, míg a VIII.1. pont a különmemű árfolyamok alkalmazása valamint az árfolyamváltozásban rejlő kockázatokról történt alperesi

tájékoztatás elégtelenségére figyelemmel tekinthető tisztességtelennek.

Az alperes fellebbezésében az ítélet megváltoztatásával a kereset teljes elutasítását kérte. Vitatta, hogy a perbeli kölcsönszerződések III.4. és IV.6. pontjai érvénytelenek lennének. A III.4. pont kapcsán kiemelte, e rendelkezés kétségtelenül biztosította az alperes számára az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét az ügyleti kamatláb és a késedelmi kamat tekintetében, az ott írtak azonban nem tartalmazzak megszorítást a fogyasztó hátrányára, következésképp nincs akadálya annak, hogy a kamatok a fogyasztó számára kedvező módon kerüljenek megváltoztatásra, fennáll a kölcsönszerződések kétirányú módosításának lehetősége. Véleménye szerint tévesen ítélte az elsőfokú bíróság a szerződésmódosítás okait túl összetettnek és általánosnak, ezáltal tisztességtelennek, az ott felsoroltak ugyanis javarészt azonosak a jelenleg is hatályos 275/2010. (XII.15.) Kormányrendeletben megfogalmazottakkal. Hangsúlyozta, az oklistában felsorolt valamely körülmény bekövetkezése esetén is csak akkor kerülhet sor a szerződés módosítására, ha az szükségesnek mutatkozik, ez pedig azt a kötelezettséget rója rá, hogy a szerződés kamatra vonatkozó rendelkezését csak az azzal szoros oksági kapcsolatban levő körülményváltozás esetén módosítsa. Érvelése szerint az oklista tételes felsorolást tartalmaz, nem példálózó jellegű, az „egyéb előírások” megfogalmazás a bank tevékenységére vonatkozó magatartási szabályokra utal, ami nem eredményezi a szerződés korlátozás nélküli módosíthatóságát. Az oklista feltételei kielégítik az objektivitás követelményét is, emellett a bonyolultabb szakkifejezések használata önmagában nem teszi a szerződési feltételt tisztességtelenné. Kifejtette, az egyoldalú szerződésmódosítás lehetősége a kölcsönszerződés értékegyensúlyát hivatott biztosítani, egyben a betétesek érdekét is szolgálja, így nem eredményez a bank oldalán indokolatlan egyoldalú előnyt.

A kölcsönszerződések IV.6. pontja kapcsán kiemelte, az az elsőfokú bíróság értelmezésétől eltérően nem a kölcsönszerződés V.2. pontjában szereplő vagyonbiztosítási szerződésre utal. Előadta, a felperes életbiztosítással kombinált kölcsönt vett fel, a tőketörlesztés az életbiztosítási szerződés alapján felhalmozott összegekből történik.

Az alperes és a felperes fellebbezése egyaránt részben alapos.

Az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg, abból azonban - az alábbiakban részletezettek szerint - részben téves jogi következtetéseket vont le.

A felperesnek az a fellebbezési kérelme, hogy az ítélet tábla a kölcsönszerződések alapján történt teljesítéseinek közlésére kötelezze az alperest, tartalmát tekintve az alperes elszámolásra kötelezésére irányuló keresetkiterjesztésnek minősíthető, amelyre a Pp. 247. § (1) bekezdése értelmében a másodfokú eljárásban nincs lehetőség, így e kérelem elbírálását az ítélet tábla mellőzte.

A felperes állította, hogy nem volt lehetősége a kölcsönszerződések megkötését

megelőzően megismerni a szerződések részét képező alperesi üzletszabályzatot és hirdetményt, illetve nem kapta meg a módosított üzletszabályzatot. E kifogásaihoz kapcsolódóan azonban kereseti kérelmet nem terjesztett elő, az alperes által a periratokhoz csatolt üzletszabályzatok ismeretében sem jelölt meg olyan üzletszabályzati pontot, amelynek érvénytelenségét kérte volna megállapítani. Minderre figyelemmel az üzletszabályzatra illetve a hirdetményre - ezeket érintő konkrét fellebbezési kérelem hiányában - az ítéltábla döntése nem terjedhetett ki.

A felperes kifogásolta fellebbezésében, hogy az alperes nem mérte fel kellőképpen a szerződéskötéseket megelőzően a teljesítőképességét. Ezen állításával összefüggésben sem jelölt meg azonban értékelhető kereseti vagy fellebbezési kérelmet, ezért ezt az előadását az elsőfokú ítélet felülbírálata során az ítéltábla nem tudta figyelembe venni.

A kölcsönszerződések egyes pontjait érintő fellebbezések kapcsán az ítéltábla álláspontja a következő.

I.1. pont

A felperes álláspontja szerint a kölcsönszerződések I.1. pontja és a jelzálogszerződések 1. pontja részben azért érvénytelen, mert nem tünteti fel forintban a kölcsön összegét. Ez azonban - a felperes álláspontjától eltérően - a szerződések érvényességét nem érinti az alábbiakra figyelemmel.

Kölcsönszerződés alapján mind a hitelező, mind az adós pénzzolgáltatással tartozik: a pénzügyintézet, vagy más hitelező köteles meghatározott pénzösszeget az adós rendelkezésére bocsátani, az adós pedig köteles a kölcsön összegét a szerződés szerint visszafizetni (Ptk. 523. § (1) bekezdés). A pénztartozás meghatározása (kirovása) rendszerint ugyanabban a pénznemben történik, mint amilyen pénznemben azt teljesíteni kell (lerová), a szerződési szabadság elvéből következően azonban - jogszabály tiltó rendelkezésének hiányában - annak sincs akadálya, hogy a felek szerződésükben a kirovó és a lerová pénznemet eltérően állapítsák meg. Ha a kirovó és a lerová pénznem eltér, a kirovó pénznemben meghatározott pénztartozást a fizetés helyén és idején érvényben levő árfolyam (ár) alapulvételével át kell számítani a lerová pénznemre és az így átszámított összeget kell teljesíteni (Ptk. 231. § (2) bekezdés).

A peres felek kölcsönszerződése - amint azt már a megnevezésük is tartalmazza - deviza alapú kölcsönszerződés, amelynek lényege, hogy a szerződés tárgya, vagyis a hitelező által folyósítandó kölcsön összege és az adós tartozása, azaz a törlesztő részletek összege egyaránt devizában kerül meghatározásra, így az adós tartozása devizában keletkezik, a kölcsön folyósítására és a törlesztésére pedig forintban kerül sor, azaz a kirovó és a lerová pénznem eltér egymástól, a kirovó pénznem deviza, a lerová pedig forint. Lényeges emellett, hogy a kölcsönszerződés konszenzuál szerződés, így annak létrejöttéhez elegendő a felek megállapodása, a kölcsönösszeg adós részére történő átadása nem feltétele a szerződés létrejöttének.

Ezért deviza alapú szerződéseknél a kirovó és a lerová pénznem eltéréséből következik, hogy - attól az elméleti lehetőségtől eltekintve, amikor a szerződéskötés és a teljesítés időpontja megegyezik - a szerződéskötés időpontjában nem lehet megmondani, hogy a

lerovási pénznemből mennyit kell adni ahhoz, hogy a kötelezett teljesítsen. A szerződéskötéskor nem ismert ugyanis a felek előtt, hogy a teljesítés időpontjában miként fog alakulni a kirovó és a lerovási pénznem egymáshoz viszonyított árfolyama, s hogy ehhez képest az átszámítás eredménye hogyan fog alakulni. A szerződéskötéskor a feleknek a szerződés tárgyát, a kölcsön összegét a kirovó pénznemben, vagyis a megállapodás szerinti devizanemben kell meghatározniuk, az pedig, hogy az átadott kölcsönösszeg megegyezik-e a szerződésben megjelölt összeggel, a szerződés létrejöttét és érvényességét nem érinti, az a szerződés teljesítésének létszakára tartozó kérdés. Lényeges továbbá, hogy a felek a szerződés megkötésekor a kölcsönösszeg devizában való meghatározása során két módot is választhatnak: vagy az érintett devizanemben jelölik meg pontosan, összecsúszva a kölcsön összegét (ebben az esetben a folyósítás időpontjában irányadó árfolyamtól függ, hogy ténylegesen milyen forintösszeg kerül az adós részére átadásra), vagy azt a forintösszeget jelölik meg, amelynek a folyósítás időpontja szerinti árfolyamon az adott devizanemre átszámított összege az adós kirovó pénznemben meghatározott tartozása. Egyik meghatározási mód sem sérti a Ptk. 523. §-ában írtakat. Nem szükséges ugyanis, hogy maga a kölcsönadott, folyósított összeg, illetve a törlesztések összege tételesen szerepeljenek a szerződésben, hanem az is elégséges, ha azok kiszámítható módon vannak meghatározva. Ha a kölcsönadott deviza összeg, a folyósított forint összeg, illetve a visszafizetendő forintban meghatározott törlesztő részek egyértelműen kiszámíthatók a szerződés rendelkezései alapján, a deviza alapú kölcsönszerződés nem ütközik a Ptk. 523. § (1) bekezdésébe (6/2013. Polgári jogegységi határozat 1. a) pont).

I.1., II.1., III.1 és III.5. pont

A felperes szerint ezek a szerződési pontok azért tisztességtelenek, mert nem tartalmazzák, hogy milyen árfolyamon történik a svájci frank forintra történő átszámítása. A deviza alapú kölcsönszerződések előző pontban részletezett konstrukciójából következően azonban a szerződéskötéskor az átszámítási árfolyamok még nem ismertek a szerződő felek előtt, így azok szerződésben való feltüntetése fogalmilag kizárt.

III.4.

Az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy a perbeli kölcsönszerződések alperes javára egyoldalú szerződésmódosítási jogot biztosító rendelkezései tisztességtelenek, és ez okból semmisék. E tekintetben a ítéletábra visszautal az elsőfokú bíróság ítéletének mindenben helytálló indokaira, kiegészítve azt azzal, hogy a Kúria időközben meghozott 2/2014. Polgári jogegységi határozatának 2. pontja megerősítette az elsőfokú bíróság által hivatkozott 2/2012. PK véleményben foglaltakat, kiemelve, hogy az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét

Pf.II.20.001/2014/5.szám

szabályozó szerződéses rendelkezések akkor nem tisztességtelenek, ha azok a fogyasztó számára világosan és érthetően meghatározzák, hogy a hivatkozott PK véleménynek megfelelő oklistában megjelölt körülmények változásai milyen módon és mértékben hatnak

ki a fogyasztó fizetési kötelezettségére; egyben pedig lehetővé teszik annak ellenőrizhetőségét, hogy az egyoldalú szerződésmódosításra a szerződéses rendelkezések betartásával az arányosság, a ténylegesség és a szimmetria elvének érvényre juttatása mellett került-e sor. Jelen esetben az oklista egyes tételei (bankközi hitelkamatok, pénzügyi kamatok) pontatlanok, más részük (a bank forrás- illetve hitelszámla-vezetési költségei) nem függetlenek az alperestől, emellett egyetlen tételhez kapcsolódóan sem derül ki a szerződésből, hogy annak milyen irányú és mértékű változása miként hat ki a fogyasztó fizetési kötelezettségeire. Minderre figyelemmel az alperes szerződésmódosítási jogának perbeli szerződésekben történt szabályozása a felperes számára átláthatatlan és ellenőrizhetetlen, ezért tisztességtelen.

Az alperes fellebbezésében foglaltakra figyelemmel az ítélet tábla kiemeli a fentiekén túl, téves az az alperesi álláspont, hogy miután a szerződésben szereplő ún. oklista megfelel a 275/2010. (XII.15.) Korm. rendeletben foglaltaknak, a kifogásolt szerződési feltétel nem lehet tisztességtelen. A szerződésekben előírt kamat egyoldalú módosításának feltételeiről szóló - a kizárólag fogyasztóval kötött lakáscélú hitel- és kölcsönszerződés vagy pénzügyi lízingszerződés esetében alkalmazható - 275/2010. (XII. 15.) Kormányrendelet valóban taxatív meghatározza, hogy melyek lehetnek azok a körülmények, amelyek bekövetkezése esetén a pénzügyi intézmény egyoldalúan emelheti a kamat szerződéskötéskor meghatározott mértékét. Ez a jogszabályban meghatározott „oklista” azonban csupán annyit jelent, hogy pénzügyi intézmény - a kormányrendelet hatálybalépését követően kötött szerződések esetén - ezeknek a feltételeknek a körét nem bővítheti, azokat új feltételekkel nem egészítheti ki. Nem jelenti viszont azt, hogy a Kormányrendeletben felsorolt feltételeknek vagy azok egy részének az egyes szerződésekbe való átemelése illetve az azokkal való tartalmi egyezés kizárná az érintett feltétel tisztességtelenségének a vizsgálatát. A Kormányrendeletben megjelölt okok ugyanis általános jellegűek, ún. keretszabályok, amelyeket a pénzügyi intézménynek konkrét, a fogyasztó által is érthető és átlátható tartalommal kell kitöltenie ahhoz, hogy megítélhető legyen, az érintett ok bekövetkezésére alapított szerződésmódosítás magában rejti-e a jogok és kötelezettségek egyensúlyának fogyasztóra nézve hátrányos megbomlását. A konkrét szabályozás, vagy éppen annak hiánya - ha az nem felel meg a 2/2012. PK véleményben illetve a 2/2014. Polgári jogegységi határozatban részletezett fogyasztóvédelmi elveknek, eredményezheti a szerződési feltétel tisztességtelenségét, következésképp érvénytelenségét.

Annyiban helytálló az alperesi érvelés, hogy valamely szerződési feltétel tisztességtelensége a szerződéskötés időpontjára vetítetten vizsgálható. Az viszont, hogy egy adott tartalmú feltételt a bírói gyakorlat összeegyeztethetőnek tart-e a

tisztesség és jóhiszeműség követelményével, szükségszerűen csak az érintett feltétel alkalmazását követően állapítható meg. Kétségtelen, hogy a Kúria 2/2012. PK véleményében megfogalmazott, majd a 2/2014. Polgári jogegységi határozatban megerősített - az egyoldalú szerződésmódosítási jog tisztességtelenségének megítéléséhez a jogalkalmazás számára iránymutatást adó, az egységes ítélkezést segítő

- elvek a perbeli szerződés megkötésekor még pénzügyi és jogászai szakmai körökben sem voltak általánosan ismertek. Ez azonban nem változtat azon a tényen, hogy a bíróságnak erre irányuló kereseti kérelem előterjesztése esetén állást kell foglalnia a pénzügyi intézmény javára egyoldalú szerződésmódosítási jogot biztosító, egyedileg meg nem tárgyalta szerződési feltétel tisztességtelensége tárgyában, amelynek során a 2/2014. Polgári jogegységi határozatban lefektetett elveket, az ott kifejtett érveket kötelező jelleggel alkalmaznia kell. A kollégiumi vélemények és a jogegységi határozatok nem jogszabályok, az egységes jogértelmezést hivatottak biztosítani, az azokban foglalt elvi megállapítások figyelembe vétele nem ütközik a visszaható hatályú jogalkalmazás tilalmába.

IV.2. pont

A felperes álláspontja szerint ennek a pontnak a tisztességtelenségét az alapozza meg, hogy az abban foglaltak alapján nem vételi, hanem eladási áron történik a forintban törlesztett összegek svájci frankra történő átszámítása. Ezzel összefüggésben nem hagyható figyelmen kívül, hogy a kölcsönszerződések I.1. pontja a kölcsönök összegét svájci frankban határozza meg, a IV.2. pont pedig az adós fizetési kötelezettségeit svájci frankban rendeli teljesíteni, és a más pénznemben történő fizetés esetére írja elő a teljesítés svájci frankra történő átszámítása során a deviza eladási árfolyam alkalmazását. A másodfokú tárgyaláson tisztázódott ezen túl, hogy a perbeli kölcsönszerződések részét képező - a szerződéskötések időpontjában hatályos - alperesi hirdetmény egyebek között olyan általános szerződési feltételt tartalmaz, amely szerint az alperes a svájci frankban meghatározott kölcsönösszeget a lakossági kölcsönügyleteinél alkalmazott, a folyósítás napján érvényes számlakonverziós deviza vételi árfolyamon számítja át forintra. Tény ugyanakkor az is, hogy a felperes az alperes által rendszeresített kölcsönkérelem megnevezésű formanyomtatványon terjesztette elő szerződési ajánlatát. A formanyomtatvány rovatai szerint választhatott, hogy forintban, euroban vagy svájci frankban kéri a kölcsön folyósítását illetve vállalja annak törlesztését. A felperes - az alperes által a periratokhoz 13/A/2 és 13/A/7 alatt csatolt okiratokból megállapíthatóan - mindkét kölcsönszerződés esetén a forint devizanemet jelölte meg a folyósításra és a törlesztésre vonatkozóan, sőt az igényelt kölcsönösszeget is forintban határozta meg. Az alperes a felperes ilyen tartalommal tett ajánlatát fogadta el, ami azt jelenti, hogy a felperes részére konverziós szolgáltatást nem végzett. A Kúria 2/2014. Polgári jogegységi határozatának 3. pontja szerint a folyósításkor a pénzügyi intézmény által meghatározott vételi, a törlesztésekkor pedig az eladási árfolyamok (különnemű árfolyamok) alkalmazása tisztességtelen, mert ezekkel

Pf.II.20.001/2014/5.szám

szemben nem áll a fogyasztónak közvetlenül nyújtott szolgáltatás, így az számára indokolatlan költséget jelent. E rendelkezések azért is tisztességtelenek, mert alkalmazásuk gazdasági indoka a fogyasztó számára nem világos, nem érthető, nem átlátható. Minderre figyelemmel az ítélőtábla megállapította, hogy a perbeli

kölcsönszerződések vételi és eladási árfolyam alkalmazására vonatkozó kikötései érvénytelenek. Azok mint átszámítási árfolyamok helyett az Magyar Nemzeti Bank hivatalos deviza árfolyama válik a szerződés részévé a Ptk. 231. § (2) bekezdésében meghatározott diszpozitív törvényi rendelkezésre tekintettel, mindaddig, amíg kogens törvényi rendelkezés nem lépett azok helyébe (2/2014 PJE 3. pont utolsó mondat).

Megjegyzi az ítéltábla, a különmemű árfolyamok alkalmazásával kapcsolatban a felperes csak a IV.2. pont érvénytelenségének megállapítását kérte ugyan, a bíróságnak azonban a per tárgyává tett általános szerződési feltétel érvénytelenségét hivatalból kell észlelnie, ha az érvénytelenség a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján megállapítható (2/2012. (XII. 10.) PK vélemény 9. a) pont). A felperes azáltal, hogy kifogásolta az eladási árfolyam alkalmazását, a per tárgyává tette a kölcsönszerződéseknek mindazokat a rendelkezéseit, amelyek a forint devizára történő átszámítása során alkalmazandó árfolyammal kapcsolatosak, hiszen csak ezek együttes értelmezésével ítélt meg a IV.2. pont átszámítási árfolyamot érintő kikötése. Az átszámítással kapcsolatos tényadatok - az alperesi képviselő fellebbezési tárgyaláson tett nyilatkozatát is figyelembe véve - a perben rendelkezésre álltak, így nem volt akadálya annak, hogy az ítéltábla a különmemű árfolyamok alkalmazását előíró szerződési feltételek tisztességtelenségét érdemben elbírálja.

IV.6. pont

Helytállóan hivatkozott rá az alperes a fellebbezésében, hogy az elsőfokú bíróság a kölcsönszerződések IV.6. pontját tévesen értelmezte. Az ugyanis nem a zálogtárgyra kötendő vagyonbiztosításra vonatkozik, hanem a szerződések mellékletében is jelzett életbiztosításra. Bár a felek a kölcsönszerződésekhez kapcsolódó életbiztosítási szerződést nem csatolták a periratokhoz, a másodfokú tárgyaláson e kérdés tekintetében tett egyező nyilatkozatukat és a kölcsönszerződések IV.4. és IV.6. pontjában foglaltakat figyelembe véve megállapítható, hogy a felek a tőketörlesztéseket illetően abban állapodtak meg, hogy a felperes ezt a fizetési kötelezettségét az életbiztosítási szerződés keretében felhalmozott összegek felhasználásával, a biztosító közreműködésével teljesíti. Ez a típusú törlesztési konstrukció nem jelent indokolatlan egyoldalú előnyt az alperes illetve hátrányt a felperes számára, ilyenre a felperes sem hivatkozott, ezért a kölcsönszerződések IV.6. pontja nem tekinthető tisztességtelennek.

VI.2. pont

A jelen perben alkalmazandó 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban Ptk.) 525. § (1) bekezdés e) pontja értelmében a hitelező azonnali hatállyal felmondhatja a kölcsönt, ha az adós súlyos szerződésszegést követett el. Tekintettel arra, hogy nem

minősülhet tisztességtelennek a szerződési feltétel, ha azt jogszabály előírásának megfelelően határozzák meg (Ptk. 209. § (6) bekezdés), a perbeli kölcsönszerződések VI.1. pontjának az a rendelkezése, amely az adós súlyos szerződésszegése esetére biztosítja a szerződés azonnali hatályú felmondásának jogát az alperes részére, nem érvénytelen. Az azonnali hatályú felmondás alapjául szolgáló súlyos szerződésszegések esetkörét részletező VI.2. pont kikötései azonban - tartalmuktól függően - minősülhetnek tisztességtelennek, ezért az ítéltábla érdemben vizsgálta e szerződési pont felperes által kifogásolt alpontjait.

Az első alpont súlyos szerződésszegésnek minősíti, ha az adós bármely fizetési kötelezettségét annak esedékességétől számított 30 napon belül nem teljesíti, a kilencedik alpont pedig azt az esetet, ha az adós vagy a kezes a bank által fontosnak minősített bármely szerződéses kötelezettségét megszegi. Ezek a rendelkezések lehetővé teszik az alperes számára, hogy egyszeri, kisebb jelentőségű szerződésszegés esetén is a szerződésszegés súlyosabb jogkövetkezményét alkalmazza, s ezzel azonnal egy összegben lejárttá tegye a felperes még fennálló teljes tartozását. Ebből adódóan ez a feltétel aránytalan, egyben indokolatlan egyoldalú hátrányt jelent az adós számára, s mint ilyen sérti a tisztesség követelményét.

A második alpont az adós általi valótlan adatközlést tekinti súlyos szerződésszegésnek. A valótlan adatközlés azonban egyszerű elírás következménye is lehet, avagy vonatkozhat olyan körülményre, ami egyik fél szerződéses jogosultságaira vagy kötelezettségeire sincs érdemi kihatással, ezért magában hordozza a visszaélésszerű joggyakorlás lehetőségét, s ezáltal olyan indokolatlan hatalmasságot biztosít az alperes számára, ami ellentétes a jóhiszeműség és tisztesség követelményeivel.

Az ötödik alpont a kölcsönszerződéshez kapcsolódó biztosítási szerződések bármelyikének megszüntetéséhez, a biztosítási díj nemfizetésének vagy a biztosítási szerződés alperes, mint kedvezményezett hátrányára történő módosításához köti az azonnali hatályú felmondás gyakorlásának lehetőségét. A jelzett körülmények bekövetkezése jelentősen gyengítheti az alperes szerződéses pozícióját, csökkenti a kölcsön visszafizetésének garanciáját, veszélyeztetheti az alperest megillető követelés teljesítését, így ez a kitétel nem tekinthető a tisztesség követelményével ellentétesnek.

A hetedik alpont szerint az alperes azonnali hatállyal felmondhatja a kölcsönszerződést, ha a fedezetül szolgáló ingatlan állaga tartósan romlik vagy értéke tartósan csökken, és az adós a bank felszólításának kézhezvételét követően a fedezetül szolgáló dolog állagát nem állítja helyre, vagy nem egészíti ki a fedezetet. Ez a kikötés lényegében megfelel a Ptk. 525. § (1) bekezdés c) pontjában írtaknak, következésképpen nem minősülhet tisztességtelennek.

VII. pont

Ennek 1. pontja a biztosítékul szolgáló ingatlan értékének csökkenése esetére pótfedezet nyújtását írja elő az adós számára, amely feltétel az előző pontban írtak

Pf.II.20.001/2014/5.szám

szerint nem tisztességtelen feltétel.

A VII.2. pont a felperes nyilatkozatát tartalmazza, miszerint az árfolyamkockázattal kapcsolatos tájékoztatást megértette.

A kockázatfeltáró nyilatkozat érvénytelenségének megállapítására irányuló fellebbezési kérelmet az ítéletábra akként értelmezte, hogy a felperes álláspontja szerint tisztességtelen

a szerződésnek az a feltétele, amely szerint a forint árfolyamának kedvezőtlen irányú változásából eredő kockázat teljes egészében őt terheli. A Kúria 2/2014. Polgári jogegységi határozatának 1. pontja értelmében az ilyen tartalmú rendelkezés tisztességtelensége csak akkor vizsgálható és állapítható meg, ha „az átlagos fogyasztó” mércéjén keresztül megítélt konkrét fogyasztó számára annak tartalma a szerződéskötéskor - figyelemmel a pénzügyi intézménytől kapott tájékoztatásra is - nem világos, nem érthető. Jelen esetben az alperes - a periratokhoz 13/A/5 alatt csatolt, a felperes által aláírt okirattal - igazolta, hogy az árfolyamváltozásokból eredő kockázatokról, a felperes ebből adódó esetleges fizetési többletkötelezettségéről világosan, közérthető módon tájékoztatta a felperest, így az árfolyamkockázat viselésével kapcsolatos szerződési feltételek tisztességtelensége nem állapítható meg.

Minderre figyelemmel az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét - a per főtárgya tekintetében - a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján a rendelkező részben foglaltak szerint részben megváltoztatta, nem érintve az elsőfokú ítélet nem fellebbezett rendelkezéseit.

Mindkét fél fellebbezése részben vezetett eredményre, ezért az elsőfokú ítélet részbeni megváltoztatása ellenére az elsőfokú eljárásban a pervesztesség, pernyertesség aránya az elsőfokú bíróság által megállapítotthoz képest nem változott, következésképpen az ítéltábla az elsőfokú ítéletnek a perköltség és a feljegyzett elsőfokú eljárási illeték, valamint az állam által előlegezett költség viselésre vonatkozó rendelkezéseit nem érintette.

A másodfokú eljárásban a felek pervesztessége, pernyertessége megközelítőleg fele-fele arányú, ezért a Pp. 81. § (1) bekezdése alapján a felperes köteles megfizetni az alperes másodfokú eljárással kapcsolatos költségeinek 50 %-át, amelynek összegét az ítéltábla az alperes által lerótt 48 000 Ft fellebbezési illeték, valamint jogi képviselőjének a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (3) bekezdése, (5)

- 14 -

bekezdése és 4/A. § (1) bekezdése alapján állapította meg hat munkaórát számításba véve.

Ugyancsak a felek azonos mértékű pervesztességére figyelemmel rendelkezett úgy, hogy a felperest a másodfokú eljárásban képviselő pártfogó ügyvéd díját 50 %-ban az alperes köteles viselni, míg a fennmaradó 50 %-át a felperes személyes költségmenetessége folytán az állam viseli a Pp. 84. § (1) bekezdés b) pontja alapján. Az ítéltábla a Pp. 87. § (2) bekezdésében foglaltak szerint csupán a pártfogó ügyvédi díj viseléséről rendelkezett, annak összegét a jogi segítségnyújtó szolgálat állapítja meg a 2003. évi LXXX. törvény 62. § (1) bekezdés a) pontja alapján.

A felperes fellebbezése folytán felmerült 48 000 Ft fellebbezési illeték fele összegét az alperes köteles megfizetni a felperesi fellebbezés részbeni eredményessége következtében a 6/1986 (VI. 26.) IM rendelet (Kmr.) 13. § (2) bekezdése alapján, míg a további le nem rótt másodfokú illeték a Kmr. 13.§ (1) bekezdése és 14.§-a alapján az állam terhén marad.

Szeged, 2014. július 3.

Dr. Szeghő Katalin sk.	Bereczkyné dr. Lengyel Nóra sk.	Zanócné dr. Ocskó Erzsébet sk.
a tanács elnöke	előadó bíró	táblabíró